

**KONKURSY PRZEDMIOTOWE MKO  
DLA UCZNIÓW WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO  
w roku szkolnym 2013/2014**

**Program merytoryczny konkursu  
z przyrody dla szkoły podstawowej**

**KRAJOBRAZY ZIEMI**

## I. CELE KONKURSU

1. Rozwijanie uzdolnień uczniów zainteresowanych przyrodą.
2. Rozbudzanie ciekawości poznawczej i twórczych działań uczniów.
3. Pobudzanie wrażliwości uczniów na piękno przyrody oraz umacnianie poczucia tożsamości ze środowiskiem przyrodniczym.
4. Stwarzanie uczniom możliwości osiągnięcia sukcesu.
5. Motywowanie nauczycieli do pracy z uczniem zdolnym.

## II. ZAKRES WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI WYMAGANY NA POSZCZEGÓLNYCH ETAPACH KONKURSU

### ETAP I (szkolny)

#### **Zakres merytoryczny treści konkursu**

Uczestnicy konkursu powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami obejmującymi **wybrane treści** podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu przyroda na II etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia **26 lutego 2002 r.** (Dz. U. z 2002 r. Nr 51, poz. 458, z późn. zm.).

#### **Uczeń powinien wykazać się umiejętnościami:**

Holistycznego postrzegania rzeczywistości przyrodniczej.

- Stosowania pojęć do rozwiązywania problemów środowiska przyrodniczego.
- Interpretowania tekstów popularnonaukowych, map, wykresów, tabel, schematów i innych rysunków.
- Orientacji na planie i mapie.
- Rozpoznawania pospolitych gatunków roślin i zwierząt w różnych strefach klimatycznych.
- Obserwacji przyrodniczych składników środowiska i ich opisywania.
- Formułowania pytań badawczych, formułowania hipotez i wnioskowania.
- Odkrywania prawidłowości i dostrzegania analogii.

#### **Zakres merytoryczny konkursu dotyczy następujących treści nauczania podstawy programowej:**

1. Wspólne cechy budowy i czynności organizmów.
2. Złożoność świata żywego, znaczenie różnych sposobów jego porządkowania.
3. Przykłady różnorodności roślin, grzybów i zwierząt oraz środowisk ich życia.
4. Opis miejsca zamieszkania (formy terenu, skały, wody, gleba, roślinność).
5. Warunki życia ludzi w najbliższym otoczeniu.
6. Orientacja w terenie, szkic, plan, mapa.
7. Krajobraz najbliższej okolicy – obserwacje i opisy:
  - składniki naturalnego krajobrazu,
  - sposoby zagospodarowania obszaru.
8. Pogoda i klimat, obserwacje meteorologiczne.

9. Właściwości różnych substancji i ich zastosowanie:

- mieszaniny jednorodne i niejednorodne,
- woda i roztwory wodne; rozpuszczanie i krystalizacja,
- właściwości materii o różnych stanach skupienia,
- przemiany chemiczne znane z życia codziennego (np. spalanie, korozja, ścinanie białka).

10. Znaczenie wybranych gatunków roślin, grzybów i zwierząt dla człowieka.

11. Krajobrazy nizinne, wyżynne i górskie w Polsce:

- środowisko i jego zagospodarowanie,
- krajobrazy naturalne i przekształcone przez człowieka,
- przykłady pozytywnego i negatywnego zagospodarowania przestrzeni,
- krainy geograficzne Polski.

## **ETAP II (rejonowy)**

### **Zakres merytoryczny treści konkursu**

Uczestnicy konkursu powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami obejmującymi **całość** podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu przyroda na II etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 51, poz. 458, z późn. zm.).

**Jak w etapie szkolnym, a ponadto podczas etapu II uczeń powinien wykazać się umiejętnościami:**

- Określenia problemów badawczych i stawiania do nich pytań; planowania i prowadzenia badania, w celu zebrania dowodów oraz formułowania wniosków na podstawie obserwacji i posiadanej wiedzy.
- Dostrzegania zależności pomiędzy czynnikami środowiska przyrodniczego a także pomiędzy środowiskiem przyrodniczym a przejawami działalności człowieka.
- Oceniania walorów przyrodniczych różnorodnych środowisk oraz znajomością form ochrony przyrody.

### **Zakres tematyczny:**

Poszerzenie treści podstawy programowej dotyczy następujących treści:

- Strefy klimatyczne na kuli ziemskiej, ich rozmieszczenie i charakterystyka
- Charakterystyka i występowanie stref krajobrazowych Ziemi
- Przystosowania roślin i zwierząt do warunków życia w danej strefie krajobrazowej
- Ochrona przyrody w Polsce

## **ETAP III (wojewódzki)**

**Na III etapie konkursu obowiązuje zakres wiadomości i umiejętności etapu I i II.**

**Ponadto podczas etapu III uczeń powinien wykazać się umiejętnościami:**

- Gromadzenia i integrowania wiedzy koniecznej do opisywania i wyjaśniania zjawisk fizycznych.
- Identyfikowania podstawowych substancji i procesów chemicznych wpływających na krajobraz Ziemi.

### **Zakres tematyczny:**

Poszerzenie treści podstawy programowej dotyczy następujących treści:

- Określanie i odczytywanie położenia na Ziemi, za pomocą współrzędnych geograficznych
- Wpływ obiegowego i obrotowego ruchu Ziemi na życie na Ziemi
- Fizyka w tworzeniu się zjawisk atmosferycznych
- Wpływ działania lądolodu na krajobraz
- Formy krasowe oraz chemizm procesów je kształtujących
- Degradacja środowiska lasów równikowych
- Parki Narodowe sześciu kontynentów: Yellowstone, Iguazu, Serengeti, Jeziora Plitwickie, Wielka Rafa Koralowa, Sagarmatha (na podstawie wskazanej literatury).

## **III. LITERATURA DLA UCZNIA i inne źródła informacji**

### **ETAP I (szkolny)**

Materiały niezbędne do opanowania wybranych dla I etapu treści programowych, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień o klimacie i krajobrazach występujących w Polsce. Atlasy do przyrody dla szkoły podstawowej dopuszczone do użytku szkolnego, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień o klimacie i krajobrazach występujących w Polsce, np.:

1. Atlas *Przyroda Szkoła Podstawowa*, WSiP,
2. *Przyroda Atlas Polski część 1*, Wydawnictwo Edukacyjne Zofii Dobkowskiej Żak
3. *Nowy Atlas przyroda Świat wokół nas*, wydawnictwo Nowa Era
4. Atlas ilustrowany *Świat przyrody*, wydawnictwo Nowa Era

### **ETAP II (rejonowy)**

Materiały niezbędne do opanowania treści całości podstawy programowej, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień o klimacie i krajobrazach występujących w Polsce i na świecie. Literatura ułatwiająca opanowanie treści rozszerzających:

1. *Ministacja meteorologiczna, Ocena stopnia zachmurzenia, Chmura w butelce; Neutrino*, Nr 17 2012, str. 15-21
2. Kamińska M., *W cztery oczy z przyrodnikiem: Obserwujemy przyrodę*, kwartalnik Łoszak, Kampinoski Park Narodowy, 2012, Nr 4 (14), str. 2-4. ([http://kampinoski-pn.gov.pl/component/option,com\\_remository/Itemid,159/func,fileinfo/id,93/](http://kampinoski-pn.gov.pl/component/option,com_remository/Itemid,159/func,fileinfo/id,93/))
3. *Ptaki Doliny Środkowej Wisły*, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, <http://www.otop.org.pl/obserwacje/ochrona/ptaki-doliny-srodkowej-wisly/>
4. *Rekordowa natura w Polsce*, Podróże Gazeta.pl, 11.08.2011 [http://podroze.gazeta.pl/podroze/56,114158,10099494,Polska\\_\\_Rekordowa\\_natura\\_w\\_Polsce,,JS.html#FS\\_JS](http://podroze.gazeta.pl/podroze/56,114158,10099494,Polska__Rekordowa_natura_w_Polsce,,JS.html#FS_JS)

### **ETAP III (województki)**

Materiały niezbędne do opanowania treści całości podstawy programowej, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień o klimacie i krajobrazach występujących w Polsce i na świecie. Literatura ułatwiająca opanowanie treści rozszerzających:

1. *10 niezwykłych parków narodowych na świecie*, Podróże Gazeta.pl, 21.06.2012  
[http://podroze.gazeta.pl/podroze/56,114158,10280336,10\\_niezwyklych\\_parkow\\_na\\_rodowych\\_na\\_swiecie,,JS.html#FS\\_JS](http://podroze.gazeta.pl/podroze/56,114158,10280336,10_niezwyklych_parkow_na_rodowych_na_swiecie,,JS.html#FS_JS)
2. Kozłowski Andrzej, *Na piasku, na kamieniach, na wodzie – krajobrazy Mazowsza*, kwartalnik Parki Krajobrazowe Mazowsza, 2012, Nr 3 (7), str. 4-5,  
[http://www.parkiotwock.pl/site\\_media/files/kwartalnik/kwartalnik2012/parki%20mazowsza\\_03\\_12.pdf](http://www.parkiotwock.pl/site_media/files/kwartalnik/kwartalnik2012/parki%20mazowsza_03_12.pdf)
3. Hołdys Andrzej, *Wielki zielony mur*, Wiedza i życie, 2012, Nr 5, str. 42
4. *Z piłą na Borneo*, National Geographic, 16 maj 2012 <http://www.national-geographic.pl/artykuly/pokaz/z-pila-na-borneo/4/>
5. *Dlaczego lód jest śliski?, Jak powstają chmury, Doświadczenie – lód pod naciskiem* Neutrino, Nr 15 2011, str. 13-18
6. *Tajemniczy Świat jaskiń*, internetowa lekcja Muzeum Geologicznego Państwowego Instytutu Geologicznego, [http://muzeum.pgi.gov.pl/lekcje\\_int/jaskinie/jaskinie.htm](http://muzeum.pgi.gov.pl/lekcje_int/jaskinie/jaskinie.htm)
7. Jacek Pańkiewicz, *Rafa kapitana Nemo*, *Wprost*, Nr 34/2004 (1134),  
<http://www.wprost.pl/ar/65052/Rafa-kapitana-Nemo/?pg=0>

### **IV. PRZYBORY SZKOLNE:**

Na każdym etapie uczeń powinien dysponować:

1. Ołówkiem i gumką
2. Linijką z podziałką centymetrową/milimetrową
3. Cyrklem lub kroczeniem